

Deset godina hlebinske Galerije

»Podravina između Koprivnice i Virovitice nema u sebi ništa pjesničkog. Podravci su natražni i neizraziti ljudi, koji nemaju ni mašte ni dosjetke. Njihov život ne može postati predmetom snažnih romana ni pripovijesti«.

Tako je o Podravini govorio jedan esteta, koji je svoj sud o pojedinim našim krajevima stvorio preko romana, pripovijesti i slika. Za njega je Zagorje bilo pjesničko zato što su o njemu pisali Đalski i Kovačić; Slavonija, jer ju je gledao očima Kozarca; Dubrovnik mu se odražavao preko djela Sime Matavulja i Ive Vojnovića, a Istra preko Vladimira Nazora. Kad je pomislio na srednju Podravinu, vidio je amorfnost i suštu prozu. Ako se takvom činila Podravina u prošlosti strancu, kad su žilavi Podravci vodili ogorčenu borbu s pijeskom, hirovitom Dravom i močvarama, stvarajući tako pobjedničku epopeju životu i radu, vjeru u stvaralačke sposobnosti čovjeka, podižući prostrana, bogata i napredna sela, ne znači da Podravci nemaju ili nisu imali vlastite romane i novele koje bi trebalo ispričati svijetu, već ih nitko do Galovića i Miškine nije umjetnički oblikovao. Zbog toga je Podravina ostala dugo anonimna, pokrivena gustim slojevima jesenskih magli, izrazitim vonjem na trulu travu, što je vjetar lako odnosio izvan Podravine na istok, jug, zapad i tko zna kuda.

Novele, romani, pjesme, eseji i slike, čekali su Galovića, Krležu, Hegedušića, Miškinu, Grgura Karlovcana, Ivana Generalića i druge, da podviknu, da rasprše maglu i potkašu Podravinu, kleti, crvene makove, breskve, zimu, višnje, veter.

»Najenpot, naglo kak da bi kaj zrušil,
V noči se je odnekod k nam zabušil
I obišel je klet,
Ves raspotan i spet,
Zaletel se je, stal
Kam dale? Neje znal....«

(Galović)

Sigurno su Galović, Miškina i drugi imali još štošta reći ili poručiti, ali rat, taj vjekovni neprijatelj i pratilac čovjeka, odnio je »Najenpot, naglo kak da bi kaj zrušil« i Galovića i Miškinu, Karlovcana i Viriusa — nestali su samo fizički, jer njihova djela žive s nama i u nama.

Možda su ta djela ponekad gruba, kao žuljevite seljačke ruke, ali zato snažna, istinita i neposredna.

Kraj između Koprivnice i Virovitice neobično je interesantan i značajan pred II svjetski rat po burnom kulturnom pokretu i javljanju mnogih talenata iz redova seljaka. O tome nam svjedoče podaci jer gotovo polovinu suradnika »Zbornika hrvatskih seljaka«, Zagreb 1936., čine predstavnici ovog kraja, točnije sela Hlebina, Đelekovca i Peteranca; Miškina, Franjo Mraz, Ivan Generalić, Miro Virius i Franjo Gaži.

To vrijeme tridesetih godina dvadesetog stoljeća, bremenito ekonomskom krizom, nezaposlenošću, rađanjem i rastom fašizma, uvođenjem diktature u Jugoslaviji, opisuje Miškina ovako: »Krasan i idealan život. Zar ne. Potpuna sloboda. Sunca, zraka, svijetla i topline, čiste i Božje prirode, koliko god čovjek zaželi.

Proslava otvorenja Galerije u Hlebinama 12. svibnja 1968. godine

I kad bi se od toga dalo živjeti, sigurno nitko sretniji od seljaka. Odnosno, nitko ne bi htio ni biti drugo već seljak».

Međutim, »Umjesto vesele pastirske pjesme čule su se poljem kletve. Mjesto razgovora o ljepoti Božje prirode rukopipateljna svađa za šaku zemlje, pregršt trave. To je bio novi život«.

Nekako istovremeno, tridesetih godina, s pojavom Miškinine pisane riječi javlja se i hlebinska slikarska škola. Krsto Hegedušić u to doba upućuje talentirane seoske mladiće Ivana Generalića i Franju Mraza u tehniku slikanja na staklu. Oni vrlo brzo napreduju, a pridružuje im se i stariji seljak iz Đelekovca Mirko Virius. Već 1931. god. kao gosti lijevo orijentiranih likovnih umjetnika grupe »Zemlja« izlažu u Zagrebu prvi put svoje radove. Njihovo prisus-

tvo izaziva malu senzaciju predratnom likovnom životu.

Iste teme, kao Miškina perom, pričaju seljaci slikari: Ivan Generalić, Franjo Mraz i Mirko Virius, kičicama na staklu. Pred nama defiliraju likovi svinjara, pralja, seoske sirotinje, snažno oblikovani narodni običaji, svadbe, prešencije, verestovanja. Drugim riječima — čovjek sa svojim radostima, bolom i konačno smrću.

Neposredno poslije oslobođenja, Ivan Generalić prenosi svoje bogato slikarsko iskustvo na mlađe predstavnike slikarske škole: Dragana Gažija, Franju Filipovića i Josipa Generalića, podučavajući ih u tehnici slikanja na staklu.

Javlja se seljaci slikari i izvan Hlebinama, preuzimajući tehniku slikanja na staklu: Ivan Večenaj iz Gole, Mijo Kovačić iz

Gornje Šume, prve žene slikarice, drvorezbari i niz mladih iz bliže i dalje okoline Hlebina.

Zbog malo prije rečenog fenomena, koji je odavno prerastao okvire Republike i Jugoslavije, Hlebine danas imaju vlastitu galeriju na rodnom tlu hlebinske slikarske škole.

U proljeće, točnije 12. svibnja 1968., velikom općinskom svečanošću i prvom izložbom, »Hlebine 68«, naivni umjetnici Podravine i svi ljubitelji naivne umjetnosti, ostvarili su jednu veliku ideju i želju — otvorenje galerijskog prostora u kolijevci hlebinske slikarske škole, u selu Hlebinama. Od tada do danas, izložbenim prostorom Galerije Hlebine definiraju djela više od sto pedeset naivnih i drugih stvaralaca, s područja cijele SFRJ i inozemstva.

U desetogodišnjem postojanju, Galerija je svoju djelatnost usmjerila uglavnom u četiri pravca:

- na izložbenu djelatnost i prikupljanje dokumentacije,
- na prikupljanje i obradu vlastitog galerijskog fonda,
- na suradnju s drugim galerijskim ustanovama i naivnim stvaraočima,
- na izdavanje kataloga, reprodukcija, propagandnog materijala i suvenirna.

Samostalne izložbe

Nakon kratkotrajnog zastoja u djelovanju Galerije u 1968. godini, već u proljeće 1969. priređena je prva samostalna izložba slikara Dragana Gažija. Od tada do danas, samostalno izlažu slijedeći autori:

- Martin Hegedušić — 1969.
- Milan Generalić-Milček — 1969.
- Emerik Feješ — 1970.
- Mirko Virius — 1970.
- Ivan Generalić — retrospektiva 1971.
- Lovak Branko — Dragica Belković — 1971.
- Mato Generalić — Nada Hegedušić-Janković — 1972.
- Ana Bocak — Mijo Kuzman — 1973.
- Micheline Boyadijan — 1973.
- Ivana Lovković-Matunci — Krešimir Trumbetaš — 1974.
- Ivan i Josip Generalić — 1974.
- Josip Turković — retrospektiva 1975.
- Mijo Kovačić — retrospektiva 1975.

Miro Perković, predstavnik sela Hlebine govori na otvorenju Galerije 1968. godine

- Katarina Henc — Bara Mustafa — 1975.
- Ivan Generalić — nove tendencije, 1976.
- Krsto Hegedušić — posthumna izložba, 1976.
- Franjo Dugina — 1976/77.
- Nikola Večenaj-Leportinov 1977.

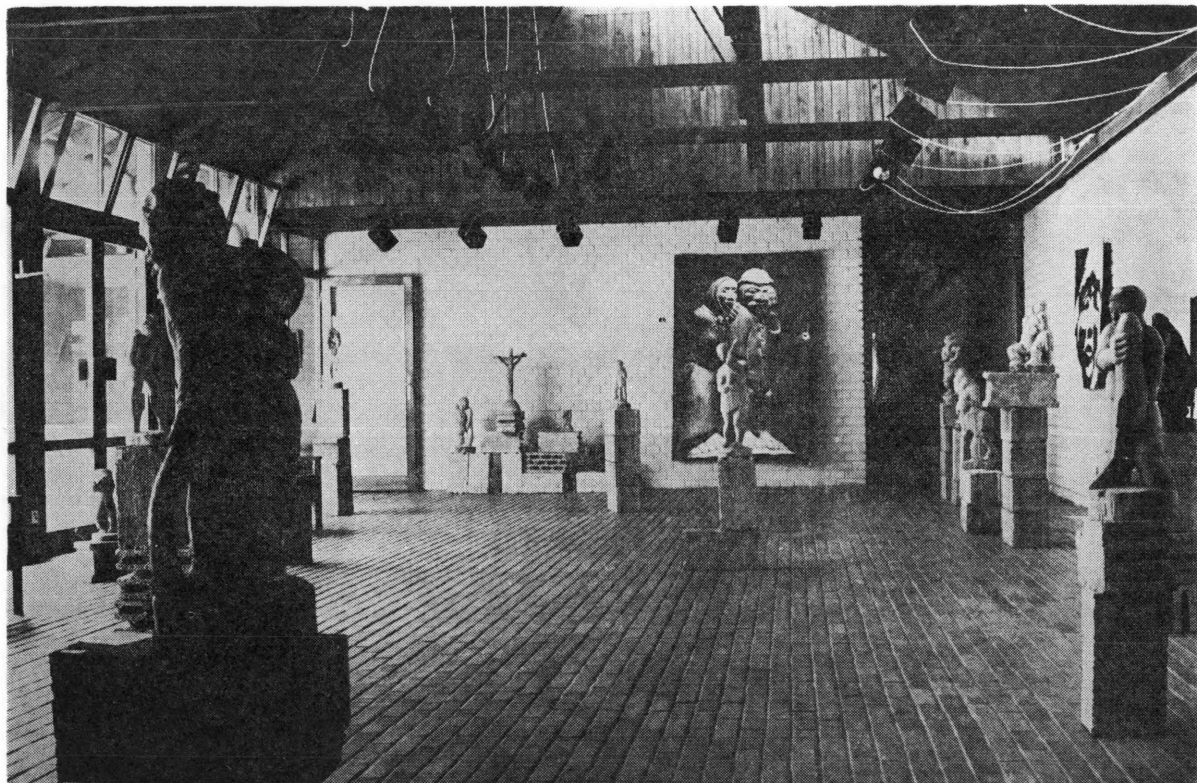
Čitajući tek samo imena autora, uočljivo je da je Galerija Hlebine u koncepciji izlaganja, pored afirmiranih i svjetski priznatih majstora naive, poklonila punu pažnju i afirmaciji mlađih još neafirmiranih stvaralaca, koji su svojim radom doprinisili tematskom ili estetskom obogaćivanju hlebinske slikarske škole.

Zadovoljstvo nam je da se u odabiru nismo često varali, jer su mnogi od njih danas već afirmirani stvaraoči s vlastitim slikarskim stilom i tematikom koju obrađuju.

Kolektivne izložbe

Politika kolektivnog izlaganja odvijala se u tri specijalizirana vida izložbi:

Žene naivni stvaraoči, kao prigodna izložba žena naivnih stvaralaca, priprema svake godine uoči međunarodnog praznika žena Osmog marta. Izložba je bila zamišljena 1970. god. s ciljem prezentacije stvaralačkih mogućnosti žena predstavnica hlebinske slikarske škole. Priređivanjem izložbe nizom godina, nametnula se potreba proširenja prvobitnog cilja, tako da izložba u 1978. godini poprima karakter kritičke prezentacije naivnog stvaralaštva žena Jugoslavije.

**S izložbe Martina Hegedušića u Hlebinama
1969. godine**

U drugu grupu kolektivnih izložbi, možda i najznačajniju, treba ubrojiti izložbe pod nazivom: »Hlebinska jesen« i »Hlebinski krug«. To su uglavnom izložbe bijenalnog karaktera, od prve priređene 1970. godine — druge 1973. godine, koja je zimi 1974. prenijeta u Ljubljano i postigla ogroman uspjeh kod slovenske publike i kritike — treće priređene 1975. godine i konačno »Hlebinskog kruga« iz 1977. godine, priređene u okviru međunarodne manifestacije »NAIVI '77«. Izložbama »Hlebinska jesen« i »Hlebinski krug«, Galerija Hlebine je pratila dvogodišnje stvaralaštvo većeg broja autora, pripadnika hlebinske slikarske škole, nastojeći obuhvatiti sve nove i zanimljive tendencije koje su se javljale bilo kod starijih ili mlađih autora. Zbog takve koncepcije, ove su izložbe najzapaženije i od kritike i od posjetilaca.

I konačno, u treću grupu kolektivnih izložbi možemo ubrojiti tematske izložbe priređivane u Galeriji:

- Iz fonda Galerije Hlebine, priređivana svake godine u jesen i zimu;
- Izložba: Generalić, Gaži, Kovačić, Mustafa, Vučetić — grafike, slike i skulpture 1970. godine;
- Izložba naivnih kipara — 1971. godine;
- Izložba »Naivna umjetnost Jugoslavije« — 1972;
- Izložba »Park skulptura« — 1974. godine;
- Izložba šestoro autora — 1978. godine.

Pored navedenih izložbi, Galerija Hlebine je povremeno otvarala vrata dječjem crtežu u okviru manifestacije »Mladost na podravskoj brazdi«, a također i međunarodnim izložbama umjetničke fotografije.

U okviru međunarodnih skupova: »NAI-VA '70«, »NAIVI '73« i »NAIVI '77«, naša je Galerija bila u dva navrata domaćin kritičara i povjesničara umjetnosti cijelog svijeta.

ta, čime je odano posebno priznanje SFRJ, hlebinskoj slikarskoj školi, našoj općini i selu Hlebinama. Mislim da smo 1970. i 1973. godine, uz suradnju i pomoć, u prvom redu Galerije primitivne umjetnosti iz Zagreba, »Podravke«, republičkih i općinskih organa iz oblasti kulture, opravdali dato povjerenje i dostojno reprezentirali naš kraj i našu umjetnost.

Veliku brigu i trud posvetili smo također, u ovim deset godina prikupljanju i obradi radova za fond Galerije. Većinu radova umjetnici su dobrovoljno poklonili Galeriji, na čemu im se i ovaj put najsrdahnije zahvaljujemo. Pokazalo se da samo zajedničkim naporima umjetnika, Savjeta Galerije i stručnog vodstva, Galerija Hlebina može steći određenu afirmaciju u zemlji i u svijetu i postati ugledna i cijenjena, kao što je i hlebinska slikarska škola, čiji je ona predstavnik i dom.

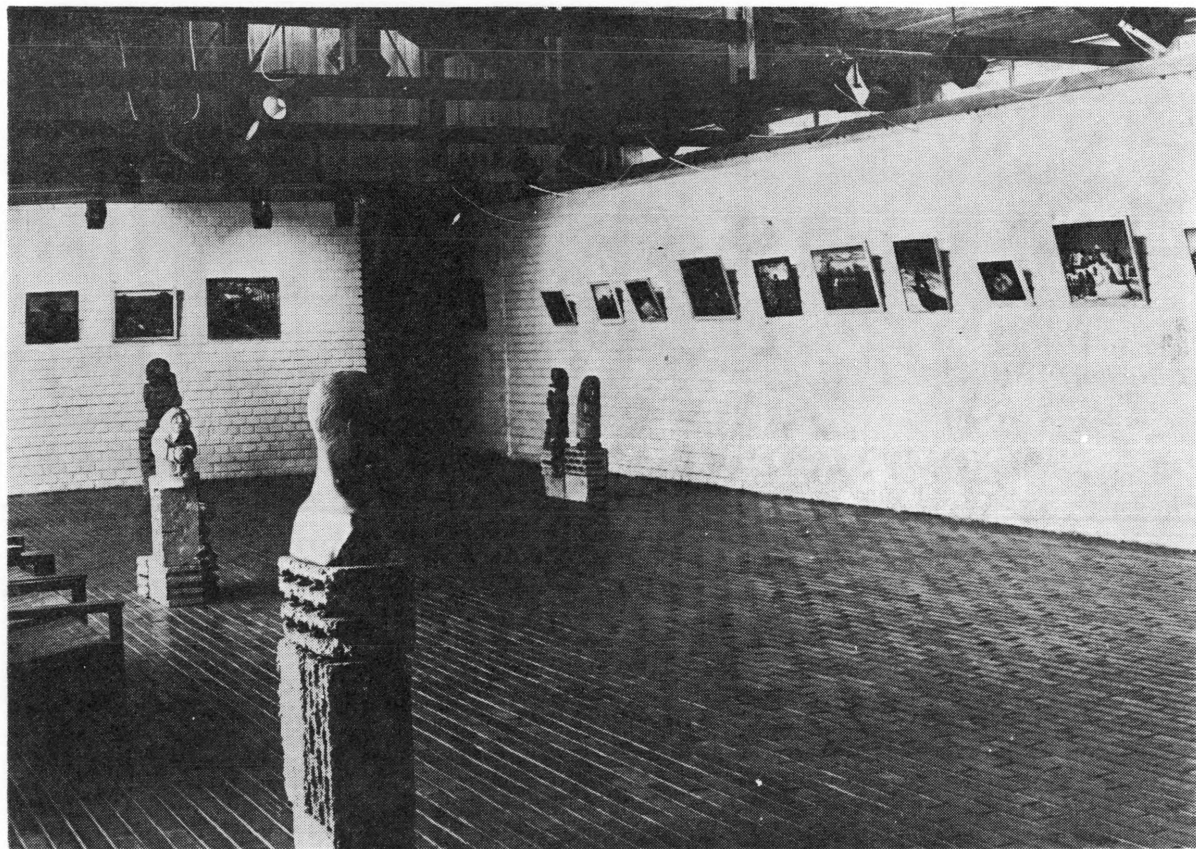
Značajnije manifestacije i izložbe, u proteklih deset godina, otvarali su poznati kritičari i društveno-politički radnici našeg kraja i Republike Hrvatske:

- Ing. Pavle Gaži — 1971., 1976. i 1978. godine;
- Veselko Velčić — 1972. godine;
- Dr Ivo Perišin — 1973. godine;
- Dr Mića Bašičević — 1973. godine;
- Dr Boris Kelemen — 1974. godine;
- Dr Stipe Šušvar — 1975. godine;
- Stjepan Kapusta, i drugi.

Danas Galerija raspolaže fondom od gotovo dvjesta djela, od predratnih crteža, akvarela i ulja: Ivana Generalića, Mirka Viriusa, Franje Mraza, do najnovijih djela ovih autora:

Dragana Gažija, Franje Filipovića, Ivana Lackovića, Josipa Generalića, Milana Generalića, Vilme Dorešić, Slavice Pečvarac, Barbare Percač, Nevenke Rehorović, Nikole Večenaja, Mare Puškarić, Nade Hegedušić-Janković, Terezije Posavec-Dolenec, Ane Bocak, Ivana Kemića, Dragice Lončarić, Josipa Horvata-Ždalskog, Borivoja Maksimovića, Martina Hegedušića, Bare Mustafa, Dragice Belović, Zlatka Kovača, Kate Vizvari, Stjepana Škvorića, Ivana Bičanića, Ivana Hero Ljubice Hladnić, Slavice Tomašić, Ivana Večenaja, Martina Mehkeka, Stjepana

Večenaja, Mije Gradečaka, Franje Vujčeca, Branka Lovaka, Marije Dugina, Ivane Loko-
vić-Matunci, Milana Horvata, Franje Dugina, Ane Kraljić, Ivke Matina-Marinković, Milice Cimerman, Martina Kopričanca, Željka Kolareka, Milana Babića, Zlatka Štrifičeka, Ivana Puhalo, Mate Generalića, Mije Kuzmana, Ljubice Matulec, Juraja Vučetića, Krešimira Trumbetaša, Mije Napana, Mate Lackovića, Kate Dolenc, Drage Sminderovca, Dragice Smičibrada, Petra Topljaka, Ivana Popeca, Dragana Bobovca, Mirjane Matiša, Biserke Virius, Darka Ožegovića, Ruže Vargović, Ivce Kralja, Pongrac, Vere Poljak, Marije Bobovec, Dubravke Perošić, Merije Peti, Vilme Sigetić, Ane Štefakov, Vesne Antolić, Marije Radoš-Hegedušić, Stjepana Harmadija, Stjepana Markova, Ive Salajpala, Anice Blažeković, Mije Kovačića, Stjepana Stankira, Mladena Večenaja, Josipa Kovačića, Marije Porić, Branka Viriusa, Nade Pakasin, Štefice Mirić, Milana Nađa, Marije Halaček, Gordane Đelošević, Emilije Geršić, Stjepana Kečkeša, Katarine Henc, Zvonimira Sigetića, Mire Franješević, Katarine Parađ-Vojković, Branka Međimoreca, Katice Turšček, Marije Matina, Ane Trninić, Lucije Milanković, Marije Horvat, Marije Bosman, Ivane Lovković-Grgendine, Blaženeke Pošta, Barice Jurman, Snježane Božić, Marija Valter, Bože Jagića, Josipa Kopričanca, Nade Švegović, Biserke Zlatar, Josipa Večenaja, Zlatka Filipovića, Mire Gregurić, Ruže Pros, Ivana Hegedušića, Marije Kolarić, Margite Kolar, Mirjane Dolenc-Vincetić, Zlate Volarić.

Postava iz fundusa slika i skulptura Galerije Hlebine 1972. godine

Jednom riječju, Galerija raspolaže vrijednim fondom koji će sigurno budućim generacijama istraživača poslužiti kao vrijedan materijal za proučavanje fenomena naive uopće, a posebno razvojnog puta hlebinske slikarske škole. Pored toga, Galerija posjeduje bogatu foto-dokumentaciju i hemeroteku iz oblasti naive umjetnosti, posebno hlebinske slikarske škole.

I na kraju, kad sumiramo desetogodišnje djelovanje Galerije, bez obzira na određene propuste, kojih je sigurno bilo, mislim da je ova Galerija svojim dosadašnjim radom opravdavala povjerenje društva — nije postala magazin za spremanje žita, kakva joj se budućnost proricala, već značajan kulturni centar općine Koprivnice i Podravine, što sigurno dokazuje i brojka od tri stotine tisuća posjetilaca iz zemlje i svih

krajeva svijeta koji su obišli Galeriju, selo Hlebine i našu Podravinu.

Izvor podataka: Katalozi galerije 1968 — 1978, hemeroteka i fototeka Muzeja grada Koprivnice; Knjiga inventara Galerije Hlebine.